

NGÀNH GIUN ĐỐT

Bài 15

GIUN ĐẤT

I – MỤC TIÊU

- Mô tả được hình dạng ngoài và cách di chuyển của giun đất.
- Xác định được cấu tạo trong, trên cơ sở đó biết được cách dinh dưỡng của chúng.
- Bước đầu biết về hình thức sinh sản ở giun đất.

II – THÔNG TIN BỔ SUNG

Ở nước ta, qua điều tra có khoảng hơn 100 loài giun đất khác nhau. Con giun đất mô tả ở đây là một trong các loài có kích thước lớn nhất, gọi là giun khoang, có tên khoa học là *Pheretima aspergillum*, cơ thể dài từ 20 – 30 cm, có màu hồng tím, thích sống ở nơi đất tơi, xốp, ẩm ướt, đặc biệt là ở trong các vườn trồng chuối.

Giun đất lưỡng tính, nhưng khi sinh sản vẫn cần đến sự tham gia của hai cá thể khác nhau, vì chúng luôn thực hiện sự thụ tinh chéo.

III – PHƯƠNG TIỆN THIẾT BỊ DẠY HỌC CẦN THIẾT

- Tranh, ảnh về cấu tạo ngoài, cấu tạo trong và sơ đồ di chuyển của giun đất. Tranh giun đất sinh sản, giun đất đào hang trong đất..
- Mẫu vật, băng và đĩa hình, mô hình về giun đất (nếu có).

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TIẾT HỌC

1. Gợi ý lời giới thiệu

Giun đất được chọn là đại diện cho ngành Giun đốt. Thông qua cấu tạo, hoạt động sống của giun đất, giúp HS hiểu được các đặc điểm chính về cấu tạo và lối sống của cả ngành Giun đốt.

2. Các hoạt động

- Hoạt động 1 : Hình dạng ngoài và di chuyển

+ Cách thực hiện : GV hướng dẫn HS qua hình vẽ và chú thích biết được vị trí các bộ phận ngoài của giun đất như vòng tơ, đai sinh dục, lỗ sinh dục đực, lỗ sinh dục cái.

Căn cứ vào sơ đồ di chuyển, đánh số vào ô trống đúng chỗ các cụm từ chú thích kèm theo. Số chú thích đúng từ trên xuống dưới như sau :

2 - 1 - 4 - 3.

- Hoạt động 2 : Cấu tạo trong và dinh dưỡng

HS được hướng dẫn nghiên cứu kĩ hệ tiêu hoá, hệ tuần hoàn và hệ thần kinh ở hình 15.4 và 15.5, thông báo về cách dinh dưỡng ở giun đất. Sau đó GV cho HS tập vận dụng để giải thích về nội dung liên quan đến các hệ cơ quan đó. Gợi ý đánh giá các câu hỏi ở cuối hoạt động.

Câu 1 : Mưa nhiều giun chui lên mặt đất vì nước ngập cơ thể làm chúng bị ngạt thở (do hô hấp bằng da).

Câu 2 : Cuộc phải giun thấy máu đỏ chảy ra vì giun đất bắt đầu có hệ tuần hoàn kín, máu mang sắc tố chứa sắt nên có màu đỏ.

Phần sinh sản của giun đất chỉ dừng ở mức độ thông báo kiến thức vì không phải là phần trọng tâm của bài học.

V – HƯỚNG TỚI GHI NHỚ VÀ KẾT LUẬN

Trên cơ sở các hoạt động trên, GV cho HS tóm tắt các nội dung từ các hoạt động để tiến tới ghi nhớ và kết luận.

VI – ĐÁP ÁN CÂU HỎI CUỐI BÀI

Câu 1 : Cấu tạo ngoài giun đất thích nghi với lối sống trong đất như : cơ thể hình giun, các đốt phân đầu có thành cơ phát triển, chi bên tiêu giảm nhưng vẫn giữ các vòng tơ để làm chỗ dựa khi chui rúc trong đất. Cách dinh dưỡng (kiểu 2 hình 15.7) cũng góp phần vào sự di chuyển trong đất rắn.

Câu 2 : Cơ thể giun đất có màu hồng nhạt vì chứa nhiều mao mạch dày đặc trên da giun, có tác dụng như lá phổi (vì giun hô hấp bằng da).

Câu 3 : Giun đất có lợi với đất trồng trọt ở các mặt sau :

- Làm tơi, xốp đất, tạo điều kiện cho không khí thấm vào đất.
- Làm tăng độ màu mỡ cho đất : do phân và chất bài tiết ở cơ thể giun thải ra.

VII – TÀI LIỆU THAM KHẢO

Các tài liệu số : 3, 4, 5, 16, 21 phần 1 SGK.